

З ЛЮБОВ'Ю ДО СЛОВА (До красного ювілею Марії Бочко)

Фольклорист, літературознавець, досвідчений педагог Марія Георгіївна Бочко понад тридцять літ – доцент кафедри української літератури УжНУ. Тож немає, певно, в нашому краї школи, де не знали б її імені, де не було б, принаймні, одного вчителя, котрий збагачувався знаннями

про літературу (українську чи зарубіжну) на заняттях Марії Георгіївни, а відтак нині передає їх своїм учням. Науковий доробок колеги представлений понад вісімдесятьма публікаціями, що побачили світ в Україні та за кордоном. Не дивно, що Всеукраїнський фольклорно-етнографічний часопис “Народознавство”, який виходить у Києві, кілька літ тому присвятив дослідниці статтю, описуючи її наукові здобутки.

Народилася Марія Бочко 21 січня 1941 року в с. Тур’ї Ремети Перечинського району Закарпатської області в сім’ї робітника. Закінчила у рідному селі середню школу із золотою медаллю. Того ж, 1957 року, вступила на українське відділення філологічного факультету Ужгородського університету. Марія Король (за дівочим прізвищем) була активною студенткою: брала участь у наукових студентських конференціях, займалася у літературознавчому гуртку, входила до групи танцюристів університетської художньої самодіяльності, очолювала агітаційну культбригаду факультету.

За відмінне навчання й участь у громадській роботі студентка одержувала стипендію ім. Т. Шевченка. У 1962 році закінчила університет, отримавши диплом з відзнакою.

Трудову діяльність Марія Георгіївна розпочала інструктором шкільного відділу Ужгородського міськкому комсомолу. Згодом обирає благородну працю вчителя і п’ятнадцять літ поспіль викладає українську мову та літературу в Ужгородській середній школі №4 з російською мовою навчання, певний час займаючи посаду організатора позашкільної та позакласної роботи, а також керуючи методичною секцією. *“Вона вмiла не тільки навчити..., а й захопити учнів українстикою. Тому й не дивно, що вихованці Марії Бочко були постійними учасниками літературних вечорів, різних олімпіад,”* – згадував літературознавець С. Пойда.

Але невгамовна вдача, прагнення навчатися та пошук свого місця у житті веде Марію Бочко до нових досягнень. На початку 70-х років XX ст. вона

вступає до аспірантури Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії Академії наук УРСР ім. М. Рильського. Її науковий керівник О. І. Дей – провідний фольклорист і літературознавець, книгознавець тієї доби.

Під керівництвом О. І. Дея Марія Георгіївна написала і захистила в 1976 р. кандидатську дисертацію “Українські народні пісні трудової еміграції”, в якій, на фольклорних матеріалах Західної України і Закарпаття XIX–XX століть, дослідила тематичні цикли пісень, жанрові різновиди, проблематику та поетику творів, простежуючи їх у контексті міжслов’янських зв’язків (словацькі, польські, білоруські пісні). Фольклористи зазначали, що М. Бочко стала *“фактично першовідкривачем цієї теми”*. У подальшому вказана робота лягла в основу книги “Голос пісні народної”, що побачила світ у Києві 1983 року і була схвально сприйнята *“не лише вітчизняною, а й зарубіжною критикою. Зокрема видання помітили навіть у Канаді, де з’явилася... позитивна рецензія”* (С. Пойда).

Науково-педагогічну працю в Ужгородському університеті Марія Бочко розпочала в 1979 році на посаді асистента кафедри української літератури УжДУ (УжНУ), із 1986 року – доцент кафедри. Працюючи викладачем, Марія Георгіївна розробила актуальний на той час курс “Літератури народів СРСР”, доклавши до цього багато зусиль. Тоді й пройшла чотиримісячні курси підвищення кваліфікації в Московському державному університеті за спеціальністю “Історія радянської літератури”, а згодом, знову ж таки кількомісячні курси в Білоруському державному університеті за спеціальністю “Білоруська мова та література”. Як результат цих занять постала низка статей та доповідей, проголошених на наукових конференціях (в тому числі міжнародних), присвячених білоруській фольклористиці, творчості білоруських письменників, порівняльному висвітленню певних тем чи проблем у літературах. Під час перебування в Мінську М. Г. Бочко знайомиться з провідними білоруськими письменниками – В’ячеславом Адамчиком, Максимом Танком, Василем Биковим, Нілом Гілевичем, Геннадієм Буравківним, Анатолієм Вертинським, Тетяною Кабржицькою та ін. Перекладає з білоруської.

Від початку роботи на кафедрі й понині М. Г. Бочко викладає студентству “Історію української літератури I половини XIX ст.” Загалом, за три десятиліття вона розробила програми з лекційних курсів світової, нової і новітньої української літератури, спецкурсів та спецсеминарів, що стосуються української документальної прози, народного епосу літератур СРСР, а також творчості Т. Шевченка, які читає студентам філологічного факультету УжНУ. З курсів “Літератури народів СРСР” та “Історія української літератури I половини XIX ст.” видала методичні посібники. Керує Марія Георгіївна курсовими,

дипломними, магістерськими роботами студентів.

Наукові інтереси М.Бочко пролягають в таких напрямках: проблеми міжлітературних зв'язків (що, зокрема висвітлені в статтях – “Григорій Сковорода та Давид Гурамішвілі”, “Алесь Гарун і Тарас Шевченко”, “Українська і білоруська документальна проза 70-80-х років”, “Про зв'язки Лесі Українки з Білорусією”, “П.Г.Тичина і Білорусія”, “Поезія А.Кримського в перекладах М.Богдановича” та ін.); пісенна творчість нашого народу в контексті міжслов'янських фольклорних зв'язків (“Спільні риси емігрантських пісень українців і словаків”, “Білоруські варіанти емігрантських пісень у порівняльному освітленні”, “Польські пісні про трудову еміграцію в порівняльному освітленні” та ін.); дослідження творчості літераторів краю (зосереджує увагу на постанях – В. Гренджі-Донського, Д.Кешелі, земляка-емігранта Ф.Коваля).

Підкреслюючи здобутки М.Бочко, наш земляк-народознавець Іван Хланта зрештою вказує, що “її статті публікувались на сторінках журналів “Народна творчість та етнографія”, “Жовтень”, “Трибуна лектора”, “Визвольний шлях” (Лондон), “Дукля” (Пряшів), у збірниках міжнародних наукових конференцій “Славянська культура після другої суспільної війни” (Мінськ), “Славянские литературы в контексте мировой” (Мінськ), “Славяне: адзінства і мнагастайнасць” (Мінськ), у республіканському міжвід. збірнику “Слов'янське літературознавство і фольклористика”, науковому збірнику тов-ва “Просвіта” в Ужгороді, збірнику наукових праць “Acta Hungarica”, “Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства”, Науковому записках КДПУ ім.В.Винниченка, Науковому віснику Ужгородського університету та ін. Вона є співавтором УЛЕ (1990, 1995).”

Нині в полі зору науковця творчість нашого земляка Федора Коваля (1913 – 1987), котрий довгі роки жив в еміграції й залишається мало відомим широкому загалу. Марія Георгіївна досліджує поетичний, публіцистичний та літературознавчий доробок письменника. Як наслідок певного етапу цих студій – підготована до видання збірка творів Ф.Коваля “Я вітер з гір”, в якій виступила упорядником та автором передмови і приміток...

Протягом десятиліть Марія Георгіївна веде активну громадську роботу: очолювала первинну організацію товариства “Знання” факультету, входила до пленуму університетської та міської організації товариства “Знання”, була слухачем заочної школи лекторів-методистів при КДУ, членом республіканського товариства “Україна”...

Аналізуючи науково-педагогічну, громадську діяльність Марії Бочко, колеги вказують на високу кваліфікацію викладача, відповідальність при виконанні доручень, керівництві фольклорною, педагогічною практиками, проведенні виховних заходів. На пам'яті тижні білоруської поезії, що проводила на факультеті, ініційовані нею зустрічі з письменниками... Вже довгі роки Марія Георгіївна незмінний організатор Шевченківських читань та свят на факультеті.

...З любов'ю до слова живе М. Бочко. Під знаком цієї любові відбуваються всі починання і звершення науковця. У день ювілею хочеться побажати Марії Георгіївні натхнення, життєвої наснаги та щасливого довголіття...

*Олександра Ігнатівич,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри української літератури УжНУ,
член Національної спілки журналістів*

ЮВІЛЕЙ УЧИТЕЛЯ

(До 70-річчя від дня народження Т. М. Розумик)

невтомний творчий пошук, високу вимогливість до себе і до студентів, прагнення побачити плоди своєї праці. Згадуються слова Ліни Костенко: «Коли в

Ці рядки пишуться у ювілейні дні нашої старшої колеги — Тамари Матвіївни Розумик, доцента кафедри української мови Ужгородського національного університету. Цифра вражаюча – 70! Мудра і гарна дата, якій можна позаздрити, особливо якщо знаєш невичерпний магнетизм і привабливість особистості,

людини є народ, тоді вона уже людина...» У Тамари Матвіївни Розумик є справа, якій вона служить усе життя, — це українська мова. Невмирущість цієї теми засвідчена віками, біль від її потоптань і радість від оновлення, збагачення і функціональної значущості рідної мови спонукають вкладати у кожне Слово частину власної душі. Особливо в наш час, коли нерозумні і недалекоглядні політики прагнуть роз'єднати Україну за національною ознакою, приписати українській мові меншовартість у порівнянні з мовою російською. Але ж відомо, що комплекс меншовартості – це гірша хвороба, ніж манія величчя... До речі, це теж слова Ліни Костенко. У Тамари Матвіївни Розумик на кафедрі української мови Ужгородського національного університету були гідні наставники і колеги — проф. Й.О.Дзєндзелівський, проф. В.І.Добощ, доц. К.Й.Галас... Їхня невомна плодотворна діяльність на ниві української мови та її закарпатських говірок